

VII

ANTROPOGEENI GEOLOGIA

TALLINN 1961

ANTROPOGEENI GEOLOOGILISTE JA BIOLOOGILISTE UURIMISTE OMAVAHELISTEST SUHETEST

H. HABERMAN

Antropogeeniajastu mitmekülgse uurimise ratsionaalsuse kindlustamisel pakuvad suurt huvi geoloogiliste ja bioloogiliste uurimiste kompleksseks muutmise võimalused olemasolevate ja väljakujundatavate uurimissuundade perspektiivse arengu taustal.

Üleliidulise Teadusliku Töö Koordineerimise Nõukogu otsused näevad ette, et järgneva 20 aasta jooksul peavad liiduvabariikide teaduste akadeemiad muutuma maa suurteks teaduslikeks keskusteks ja saavutama silmapaistva koha nii üleliiduliste põhisuundade kui ka vabariikide rahvamajanduse ja kultuuriga seotud tähtsamate probleemide läbitöötamisel.

Selle ülesande täitmisel jäävad kesketeks küsimusteks kaadri kasvamine ja ajakohase materiaalse baasi loomine. Nende optimaalsema kasutamise tagamiseks on väikestes vabariikides eriti tähtis töö komplekseerimine.

Meie alale on regionaalselt tüüpilised antropogeeni uurimisprobleemid. Uurimistulemuste väärtus sõltub aga nende sügavusest ja ulatusest, mida tagavad nii ajalooline lähenemine uurimisülesannetele kui ka võimalikult laialdane koostöö kaasaegsel baasil, kaasaegsete meetodite omandamine ja töötulemuste üldistamine marksistlik-leninliku filosoofia alusel.

Et iseloomustada lühidalt ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi uurimissuundi, esitatakse alljärgnevalt nende olulisemad lülid, mille ühisel läbitöötamisel saab kujundada ühise töö programmi.

1. Ala regionaalse liigestamise ja regionaalse uurimismaterjali diferentseeritud hindamise ühtsete aluste väljatöötamine. Eriti oluline on selles osas ala kujunemise ajaloo tundmaõppimine, perioodide kestuse täpsustamine ja kriitiliste perioodide mitmekülgne iseloomustamine.

Töö tulemusel saadud regionaalne liigestus, selle kujunemise seaduspärasused ja perspektiivne dünaamika on rakendatavad nii geoloogide kui ka ZBI kollektiivi uurimistöös. Konkreetse näitena vajab taimkattekaart kui geoloogilise ajaloo väljendus biosfääris geoloogide kriitikat ala liigestuse üldiste seaduspärasuste osas. Vähemal määral on see kehtiv kõigi ulatuslikumate kokkuvõtete puhul üksikute looma- ja taimerühmade osas. Bioloogide huvitab eriti transgressioonide ulatuse täpsustamine, litoriinastadiumi võimalikult detailne iseloomustamine jt. küsimused, mis on olulised fauna- ja flooraelementide osatähtsuse ja arengu dünaamika hindamisel.

Metoodilistest küsimustest on esikohal kronoloogia täpsustamine, milleks on vaja radiokarboni ja õietolmuanalüüsi laboratooriume arendada vastava töövõimsuseni.

2. Looduslikkude komplekside läbitöötamise järgnevus ja korraldus, mis vajab senisest paremat kooskõlastamist. See tööloik hõlmab järgmised probleemid.

1) Balti mere uurimise ülesanne. See tõstatab ajakohase uurimisbaasi ja varustuse loomise küsimuse. Esikohal oleks siin uurimislaeva hankimine, koordineeritud töö vaatlustel ja materjali kogumisel ning viimase läbitöötamine ja üldistamine, pidades ühiselt silmas olulisi küsimusi.

2) Sisevete uurimine. Siin tuleb veekogude tüpiseerimisel ja regionaalsel liigestamisel arvestada nende ajaloolist kujunemist, eeskätt morfoloogia, hüdrokeemia ja põhjasetete osas. Täpsustamist vajab veel geoloogide abi ulatus selles töös.

3) Muldade uurimine. See vajab eriti metsamuldade osas, vähemalt geneesi küsimustes, pidevat geoloogide konsultatsiooni.

4) Biogeokeemia vallas vajab üldise keskse küsimusena uurimist orgaanilise aine geneesi ja iga liiki kaustobioliitide osakaal pinnases.

Neist vajavad tegelikult uurimist Füüsikalise-Matemaatiliste ja Tehniliste Teaduste ning Bioloogia ja Meditsiiniteaduste Osakonna instituutide poolt meie veevarud ja nende kaitse, kusjuures hüdrogeoloogide ülesandeks on põhjavee varude iseloomustamine, ilma milleta pole võimalik olemasolevate veekogude küllaldane hinnang. Humiinainete, nende geneesi ja bioloogilise toime uurimine peaks pakkuma huvi ka geoloogidele, kuna humiinained meie alal on antropogeeniaegse tekkega. Koostöö tegelikud viisid vajavad täpsustamist.

3. Teaduse ajaloo, bibliograafia, kartograafilise aluse, illustratiivse ja dokumentaalse materjali korralduse jne. osas on koostöö samuti vajalik ja perspektiivne.

Mitmesuguste kartoteekide ühtlustamine kõigile vastuvõetavil alustel, eelistatavalt perforatsioonkartoteekidena, materjalide rühmitamine looduslikkude komplekside kaupa ja ühtsed informatsiooni põhialused võimaldavad materjali edukamat vastastikust kasutamist ja üldistuste kontrolli mis tahes kombinatsioonides. Samuti on mõeldav koostöö mitmesuguste probleemide lahendamisel, eriti paleontoloogia ja süstemaatika vallas, kokkuvõtete koostamisel ja paljudel juhtudel ka kirjanduse kokkuvõtete ja bibliograafiate koostamisel.

4. Teadusliku mõtte süvendamisel, organisatsiooni viimistlemisel ja traditsioonide kujundamisel on koostööks samuti avar tegevusväli, arvestades paljusid kokkupuuteid ühises töös.

Tegelikeks teedeks on siin kogemuste vahetus ja üldistamine kõige mitmekesisemates vormides, alates teemaatilistest sessioonidest, nõupidamistest ja sümposionidest kuni ühiste üritusteni ja teadlaste omavahelise läbikäimise parema korraldamiseni. Selle koostöö viljaks olgu teaduslikud tööd, kusjuures eriti ulatuslike kokkuvõtete valmimisel ja nende üldosade koostamisel tuleks tagada vastastikune konsultatsioon ja retsenseerimine.

*Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Zooloogia ja Botaanika Instituut*

О ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ ГЕОЛОГИЧЕСКИХ И БИОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ АНТРОПОГЕНА

Х. ХАБЕРМАН

Резюме

Ставится вопрос о возможностях совместного комплексного проведения работ Институтом геологии и Институтом зоологии и ботаники на основе существующих и перспективных направлений исследования.

Рассматриваются возможности согласования основ оценки региональных данных по геологической истории и районированию республики, по применению их при составлении региональных фаунистических и флористических сводок, в частности карты растительности Эстонии.

Отмечается необходимость развития до необходимой мощности лаборатории пыльцевого анализа и радиоуглерода для уточнения вопросов хронологии.

По согласованию порядка и очередности исследования основных биологических комплексов обсуждаются вопросы улучшения организации совместного исследования Балтийского моря, внутренних водоемов республики и почв.

В области био-геохимических исследований ставятся задачи оценки и охраны водных запасов, исследования гуминных веществ, их генезиса и биологического воздействия.

Намечаются перспективы развития совместной работы по вопросам истории науки, библиографии, картографической основы и по унификации сбыта и хранения научной документации и иллюстрированных материалов, особенно по палеонтологическим и систематическим работам. Намечаются пути и формы сотрудничества по углублению исследовательской мысли, усовершенствованию научной организации, по вопросам критики и взаимопомощи.

*Институт зоологии и ботаники
Академии наук ЭССР*

ÜBER DIE WECHSELBEZIEHUNGEN DER GEOLOGISCHEN UND DER BIOLOGISCHEN ERFORSCHUNG DES ANTHROPOGENS

H. HABERMAN

Zusammenfassung

Es werden Fragen des Zusammenwirkens im Gebiete der Forschungskomplexe des Geologischen Instituts und des Instituts für Zoologie und Botanik gestellt. Diese Fragen betreffen:

1. Die Möglichkeiten einer einheitlichen Schätzung der Grundangaben der geologischen Geschichte und der regionalen Gliederung des Territoriums.

2. Die Ordnung und Reihenfolge der Untersuchung der wichtigsten Naturkomplexe (Ostsee, Binnengewässer, Böden), insbesondere die Wertung und den Schutz der Wasserressourcen und die Erforschung der Huminstoffe, ihrer Genese und biologischer Wirkung.

3. Die Entwicklung der Zusammenarbeit in Fragen der Geschichte der Wissenschaften, der Bibliographie, der kartographischen Unterlage, ebenso die Unifizierung der Zusammenstellung und des Aufbewahrungswesens wissenschaftlicher Dokumentation und illustrativen Materials, besonders auf den Gebieten der Systematik und der Paläontologie.

4. Die möglichen Formen des Zusammenwirkens zur Vertiefung der Forschungsprobleme durch Vervollkommnung der wissenschaftlichen Organisation, der Kritik und gegenseitigen Hilfe bei der Lösung gemeinsamer Forschungsaufgaben.

*Institut für Zoologie und Botanik
der Akademie der Wissenschaften der
Estnischen SSR*